

Vážený pán štátny tajomník, vážený pán vedúci zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, dámy a páni,

veľmi pekne ďakujem za pozvanie na tento workshop. Úprimne poviem, že i napriek tomu, že som primátorka baníckeho mesta Prievidza, boli pre mňa informácie o modernizačnom fonde a jeho možnostiach nové. Vďaka teda za túto možnosť vysloviť názor v mene obyvateľov nášho uhoľného regiónu.

Minulý rok na jar sa pán minister hospodárstva vyjadril, že pripúšťa debatu o skrátení obdobia na ktoré je vládou podpísaný takzvaný všeobecný hospodársky záujem. Slovenským elektrárňam sa ním ukladá vyrábať elektrinu z domáceho hnedého uhlia do roku 2030. Strata z tejto aktivity sa kompenzuje v tarife a skladajú sa na ňu všetci odberatelia elektriny na Slovensku, čo je predmetom kritiky a debát o oprávnenosti takejto formy pomoci. Toto ministrove vyjadrenie spustilo obrovský mediálny záujem a rok 2017 bol na hornej Nitre mimoriadne turbulentný.

Za viac ako rok sme podstatne ďalej. Hovoriť o transformácii prestalo byť v regióne tabu. Aj bývalý pán premiér Fico už hovorí o potrebe prijať zásadné nové rozhodnutia v súvislosti s baníctvom na Slovensku. Téma sa začala riešiť na vládnej úrovni. Európska komisia nás vybrala za pilotný región v Platforme pre uhoľné regióny v procese premeny. Bol pre nás vytvorený špeciálny country tím. Spoločné výskumné centrum Európskej komisie vypracovalo pre hornú Nitru socioekonomickú štúdiu. V týchto dňoch majú Slovensko navštíviť experti Európskej komisie, ktorí nám poskytnú technickú pomoc. V regióne pracujú pracovné skupiny, a tvorí sa akčný plán, stratégia, ktorú má schváliť vláda v úvode budúceho roka.

Napriek tomuto všetkému dodnes nezaznela informácia, čo vláda plánuje ďalej. Dokedy chce podporovať baníctvo a ako? Neexistuje termín, kedy by mal začať plánovaný útlm, v akom objeme by sa mala výroba a ťažba postupne redukovať. Naša aktuálna situácia je taká, že tvoríme akčný plán, no zároveň nemáme žiadne časové rámce. Vo vyjadreniach vládnych predstaviteľov sa zdôrazňuje, že bane sa nejdú zatvárať. To znamená, že vláda s ťažbou a využívaním uhlia stále v určitom objeme ráta. Toto je v súvislosti s modernizačným fondom dôležité preto, lebo ak budú nové riešenia a projekty zamerané na používanie fosílnych palív, pravdepodobne nebude možné ich podporiť z modernizačného fondu.

Slovenské elektrárne upozorňujú, že životnosť viacerých kľúčových súčastí elektrárne Nováky sa blíži ku koncu. Pokiaľ by táto elektráreň mala byť prevádzkovaná po roku 2023, bolo by potrebné vynaložiť do rekonštrukcie a obnovy zariadení desiatky miliónov eur. Rozhodovanie o tom, či a ako bude ďalej investovať do elektrárne, je najmä v rukách jej vlastníka. No pre Prievidzu je to veľmi dôležité, pretože elektráreň vyrába nielen elektrinu, ale aj zásobuje teplom tisíce domácností a firiem. Práve riešenie vykurovania je jedným z najdôležitejších problémov, ktoré bude pri transformácii potrebné vyriešiť. Investícia na riešenie vykurovania teda bude s ohľadom na spomenutý rok 2023 nutná v relatívne krátkom časovom období. Obrovskou príležitosťou môže byť práve financovanie riešenia z modernizačného fondu alebo podporou na základe článku 10c.

V súvislosti s riešením vykurovania ako mesto požadujeme, aby sa posúdili viaceré budúce alternatívy. Zo strany zástupcov baní totiž zaznieva, že jedinou možnosťou je zachovať dodávky z elektrárne Nováky. Využitie hnedého parku elektrárne môže byť dobrým riešením pre bližšie Nováky, no zlým pre vzdialenejšiu Prievidzu. Elektráreň je vzdialená 15 kilometrov a teplo sa dopravuje značne amortizovaným teplovodom, čím vznikajú nemalé straty. Z pohľadu paliva pri kombinovanej výrobe v Novákoch sa hovorí o viacerých možnostiach, napríklad o ďalšom spaľovaní lignitu v prechodnom období, spoluspaľovaní lignitu s biomasou ale aj o postupnej náhrade za biomasu a triedený komunálny odpad. My zdôrazňujeme, že treba preveriť aj to, či nebude lepšie

vybudovať nový zdroj tepla bližšie k odberným miestam. Technologicky je tu samozrejme mnoho možností, napríklad zemný plyn, či biomasu, teoreticky aj geotermálne zdroje.

Čo je kľúčové, vždy nás zaujímajú dve veci. V prvom rade dopady na životné prostredie, najmä na kvalitu ovzdušia. A druhá dôležitá vec sú dopady na peňaženky Prievíčanov, teda či bude nový zdroj cenovo konkurencie schopný, a či ekonomicky dokáže prežiť aj bez dotácií. To najmä s ohľadom na rastúce ceny emisných povoleniek.

Ak má byť nejaký modernizačný projekt súvisiaci s vykurovaním mesta podporený, ako samospráva sa uchádzame o to, aby sme mohli byť jeho súčasťou. Sme pripravení riešiť najvhodnejšieho náhradného zdroja tepla realizovať. Máme aj veľký záujem byť vlastníkami takejto novovybudovanej infraštruktúry. Priame majetkové prepojenie na mesto zabezpečí, že budú mať obyvatelia možnosť verejnej kontroly cez svojich volených zástupcov. Naši oponenti nám tvrdili, že je nemožné získať eurofondy na takýto účel, pretože požadovaný objem tepla je vysoký a Európska komisia takéto projekty nepodporuje. Dobrou správou pre nás je aj to, že vznikne modernizačný fond, ktorý je akoby šitý na realizáciu trvalo udržateľného a efektívneho riešenia. Teda máme na stole veľmi reálny zdroj financovania, čo je vynikajúce.

Samozrejme sú tu aj ďalšie výzvy, ktoré nás v súvislosti s transformáciou čakajú, a modernizačný fond by mohol byť zdrojom ich financovania. Z ďalších možností je veľmi aktuálna napríklad príležitosť financovať školenia a tréningy pri príprave súčasných zamestnancov ťažobného priemyslu pre nové pozície v iných odvetviach. Takéto aktivity majú našu podporu, no vyzývame najmä na transparentnosť, a zapojenie čo najväčšieho počtu zamestnávateľov do diskusie o tom, na ktoré profesie by mala byť zameraná rekvalifikácia. Treba tiež sledovať, či práve takéto aktivity nie sú financovateľné aj z iných zdrojov – napríklad z Európskeho sociálneho fondu alebo Európskeho globalizačného fondu. V tom prípade samozrejme treba uprednostniť využitie Modernizačného fondu na aktivity, ktoré nie je možné financovať z iných zdrojov.

Veľmi by sme uvítali, keby sme na toto dnešné podujatie nadviazali aktivitami priamo v uhoľnom regióne. Je podľa nás veľmi vítané ďalej rozširovať povedomie o Modernizačnom fonde a mechanizme podľa článku 10c. Len tak bude možné zabezpečiť, aby boli pripravené do výberu relevantné projekty priamo z regiónu, ktoré by mohli byť v rámci spravodlivej transformácie z tohto zdroja financované. Ako samospráva určite poskytneme takýmto aktivitám maximálnu možnú súčinnosť.

Ďakujem pekne za pozornosť.